

Ramon Llull.

Vida i obres

Pere Villalba

Institut d'Estudis Catalans

Barcelona (2016)

Amb motiu de l'Any Llull, l'IEC ha gestionat la publicació del primer volum d'una obra que té vocació de convertir-se en el futur en un llibre de referència per al coneixement del Doctor Il·luminat. Es tracta de l'obra de Pere Villalba, *Ramon Llull. Vida i obres. Volum I. Anys 1232-1287/1288. Obres 1-37*, 1.001 pàgines. Han de venir després dos volums més, d'una quantitat de pàgines semblant, de manera que la vida de Llull i l'estudi de les seves obres arribi fins al seu coronament, entorn de l'any 1316.

Dèiem que l'IEC ha *gestionat* aquesta publicació. De fet, una monografia que arribarà a tres mil pàgines no es fa cada dia. Ni tampoc no es troba cada dia un autor com Pere Villalba disposat a cremar tot el seu saber en una empresa que seria difícil per a tot un equip d'especialistes. I encara menys no es troba a la cantonada una fundació que s'entusiasmi amb el projecte i decideixi d'injectar-hi una quantitat de diners que el respecte pel pudor aliè ens veda d'esbombar des d'aquestes pàgines.

La gestació de l'empresa no ha estat joc de poques taules i va començar el 2005 d'una manera que se'n podria dir casual. Pere Villalba no tenia vinculacions especials amb l'IEC, quan, el setembre de 2005, es va adreçar a la Secretaria Científica de l'IEC per exposar-hi un projecte agosarat: fer una biografia de Ramon Llull basada en les fonts més directes (les obres de Ramon Llull, seguint-ne el curs cronològic, i l'es-

tudi dels documents històrics i geogràfics de la mateixa època). És clar que en el moment de la discussió inicial del projecte ni tan sols el mateix autor pensava que l'obra arribaria a ser tan extensa ni tan detallada. Des de 2005 fins al 2013 la Secretaria Científica de l'IEC va donar suport continu a l'autor, tant de tipus moral, animant-lo a portar endavant el projecte cada cop més exhaustiu, com econòmic, subvencionant diferents etapes del desenvolupament de l'obra. Finalment, l'IEC va entrar en contacte amb la Fundació Elsa Peretti, a través d'Alessandro Tessari, un intel·lectual italià enamorat de la significació actual de la figura de Llull, que ja tenia relacions amb dirigents de la Fundació. A partir d'aquí la cosa va començar a nuar-se, i al capdavant l'IEC va posar els seus recursos editorials a disposició de la idea de publicar l'obra que elaborava Pere Villalba.

El llibre —primer volum— vol ésser una exposició fil per randa de tot el que avui se sap sobre la vida de Llull, i una explicació detallada del contingut de cadascuna de les seves obres. Atès que Llull fou un grafòman, la tasca és complicada. Atès que les primeres obres que va escriure Llull són d'un volum superlatiu i d'una complexitat especulativa en majúscules, el treball de l'exegeta esdevé extenuant. I atès que Llull va inventar una «Art» lògica d'abast i d'intenció universals, amb un joc de figures, taules, esquemes i mecanismes difícils de manejar fins per a un expert, ja es comprèn que el llibre no és una novel·la i la seva lectura pot desafiar la paciència del lector més ben disposat a penetrar en els secrets del món lul·lià. A més a més, d'ençà dels primers estudis seriosos que es van menar a Europa durant la segona meitat del segle XIX, la bibliografia sobre Llull s'ha multiplicat com el gram, en proporcions geomètriques, de manera que el maneig, el contrast i la penetració de la massa bibliogràfica que orbita entorn de Llull és un trencacolls formidable per al qui tingui l'ambició de no deixar cap qüestió lul·liana en les penombres de l'oblit.

La tenacitat de l'autor, la comprensió de la Fundació Elsa Peretti i l'abnegació dels professionals del Servei de Publicacions de l'IEC han

aconseguit de treure a la llum un volum solemne, munificent, il·lustrat, acolorit, molt ric de tècnica editorial, de tal manera que ha calgut incorporar-hi els serveis de les impremtes avesades a fer missals i altres llibres litúrgics amb rúbriques de colors diversos, i tota mena d'elements, gràfics, senyals i recursos, per a dotar-lo de l'eficàcia que es necessita quan es vol penetrar en un món que d'entrada ho és tot menys fàcil. Acompanyen el llibre uns gràfics on hi ha impreses a tot color les rodes de les figures lògiques de Llull, que serveixen per a activar el seu sistema especulatiu. Es poden retallar, muntar i, amb una mica de sort, mirar de fer-les funcionar. El llibre no és fàcil, però s'han fet tots els esforços perquè la figura i la doctrina de Llull siguin humanament comprensibles i accessibles.

Quin serà el futur d'aquesta obra? Per començar, remarcarem que no és venal, a causa del seu cost, exorbitant per a una butxaca corrent. Es quedarà, doncs, per munificència de la Fundació Elsa Peretti, en les biblioteques de les universitats i altres centres d'estudi de nivell alt, en les biblioteques públiques més orientades a la recerca i al saber enciclopèdic, i en aquells dipòsits arxivístics, documentals, bibliotecaris i d'altra naturalesa que justifiquin la conveniència de tenir-lo. Cal pensar que tres grans volums de tres mil pàgines no són un objecte librari de transport i maneig fàcils, ni estan cridats aquests volums a tenir una mort per inanició en un racó tronat de prestatgeria.

Molt encertadament, l'autor ha cridat altres especialistes catalans a convertir el seu llibre, dedicat a un personatge que passa del segle XIII al XIV, en una obra actual. Ell exposa les teories científiques lul·lianes —cosmologia, biologia, etc.— amb totes les connotacions de la ciència del seu temps, és a dir, d'una manera que ara resulta extravagant. Per tal de contrarestar aquest mal efecte, a continuació deixa parlar els científics d'avui perquè resumeixin l'estat de la qüestió tal com la ciència ho planteja ara. I així el lector pot contrastar la distància que separa les teories científiques modernes de les que campaven en temps de Llull. Això dona molta actualitat a

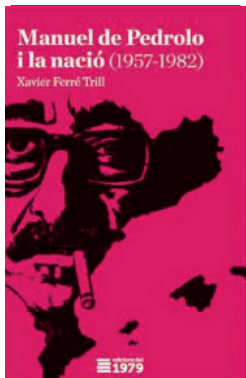
l'obra, perquè assenyala, i de quina manera!, tot allò que és caduc en l'obra de Lluïl, al mateix temps que deixa entreveure les seves intuïcions en dominis que no recauen en la ciència d'avui i subratlla l'originalitat de la construcció conceptual que ell perseguia.

Per resumir, creiem que la publicació dels tres volums previstos, *Ramon Lluïl. Vida i obres*, de Pere Villalba, generosament sufragats per l'Elsa Peretti Foundation, a cura de l'IEC, representarà anys a venir un punt d'arribada ja molt madur en els estudis lul·lians, i un punt de partença per a la divulgació i l'es-

tudi d'aquells aspectes del pensament de Lluïl que el converteixen en un contemporani nostre. L'obra de Pere Villalba es dreça davant el públic català com un formidable *tour de force* per a acostar-nos a Lluïl. Estem segurs que en el futur funcionarà com una enciclopèdia dels estudis lul·lians, el recurs bibliogràfic indispensable i comú per a començar i prosseguir l'estudi de Lluïl, tant en general com en particular. Des d'aquest punt de vista, l'IEC ha tingut molt clar que aquest cop no es podia badar i era del tot necessari posar a disposició del públic un instrument de treball d'aquesta catego-

ria. Tot ha costat molt, però estem convençuts que valia i que valdrà la pena. ♦

JAUME DE PUIG, Institut d'Estudis Catalans

Manuel de Pedroló i la nació (1957-1982)
Xavier Ferré
Edicions del 1979
Barcelona (2016)

L'estudi del professor Xavier Ferré té un cert regust de llibre d'una altra època, quan treballs d'aquesta mena abundaven i es feien a consciència. Ara, en canvi, és una sorpresa trobar qui gosi bastir una obra tan ben feta, gens periodística, rigorosa i exhaustiva sobre la relació entre literatura i compromís intel·lectual en la trajectòria de Manuel de Pedroló entre els anys cinquanta i vuitanta del segle passat. Una biografia político-literària de l'autor de l'Aranyó, una de les persones que més han contribuït a la nostra pervivència com a poble gràcies a una obra extensa i total (poesia, narracions curtes, teatre, novel·la en diversos gèneres, assaig, articles de reflexió, traduccions...), una reflexió independentista quan gairebé ningú no s'ho plantejava en l'àmbit de l'opi-

ni pública i una actitud valenta en defensa de la llibertat de l'individu i la nació dels Països Catalans.

L'excel·lent treball de Ferré —que ja té tot un currículum d'investigador en el camp de la sociologia i la història contemporània catalana amb autors com Rovira i Virgili o Joan Fuster— serveix per a entendre l'aparició d'un nou nacionalisme a partir dels anys cinquanta del segle xx. Pedroló destaca en la crítica aguda a l'espanyolisme, a l'autonomisme poruc i al mandarinisme intel·lectual. Un posicionament gairebé inèdit en aquells anys de vaques grasses regionalistes. L'autor comença recordant que és el país qui fa la cultura i no pas a l'inrevés com creuen alguns mestretites culturalistes: «no hi ha un món objectiu determinant, sinó condicionant: realitats socials construïdes, percebudes, representades... no hi ha objecte sense subjecte» (p. 13). La narrativa total que practica serveix per a destacar que, «per a Pedroló, una part substancial dels conflictes humans es contextualitzen en la situació viscuda d'ocupació / opressió política del propi país» (p. 15).

L'opció radical a favor de la llengua es posa de manifest en la pràctica diària de fer-ho tot en català i la teoritzava vinculant normalitat d'ús i independència política, en una entrevista que vaig tenir el privilegi de fer-li l'any 1990 a casa seva, al carrer Calvet. Pedroló denuncia (tot desconstruint-la) en els seus articles a l'*Avui* la creació d'una «novoparla» nacionalment mixtificadora —encobridora, empobridora— a través de

les estructures propagandístiques — ideològiques— de l'Estat (espanyol).

Pedroló vol fer de la seva literatura un revulsiu de desvetllament, construït utopies de llibertat, fugint de fer el que ens volen imposar. Per això opina que sempre cal lluitar, fins i tot després d'haver assolit els reptes. I practica una literatura de situació, existencial, tot i creure que no hi ha res més estèril que romandre presoner en un credo artístic o literari. Sobretot la llibertat, com una empresa contínuament en marxa: «No som lliures d'ésser lliures» (p. 57). Pedroló forma part de la literatura de l'orientació oposada a la literatura d'endormiscament.

L'autor de l'Aranyó se situa en el marxisme heterodox, perquè és partidari de la crítica de les contradiccions culturals, ideològiques, del capitalisme occidental. Amb referents nacionals i internacionals marxians, sociològics, psicoanalítics que li aportessin coneixements sobre aspectes conflictius de la realitat coetània, entre la vindicació de la condició humana i l'estudi crític dels mecanismes que l'acondueixen cap a una no-condició; però sempre contrari a tot cosmopolitisme, ja que és en el marc de la nació que té sentit l'anàlisi. Sense contraposar mai «nació cultural» a «nació política», ja que ambdues es retroalimenten. Contra la ideologia supremacista dels Estats, remarca sempre la constant de l'existència dels pobles. ♦

JORDI SOLÉ CAMARDONS